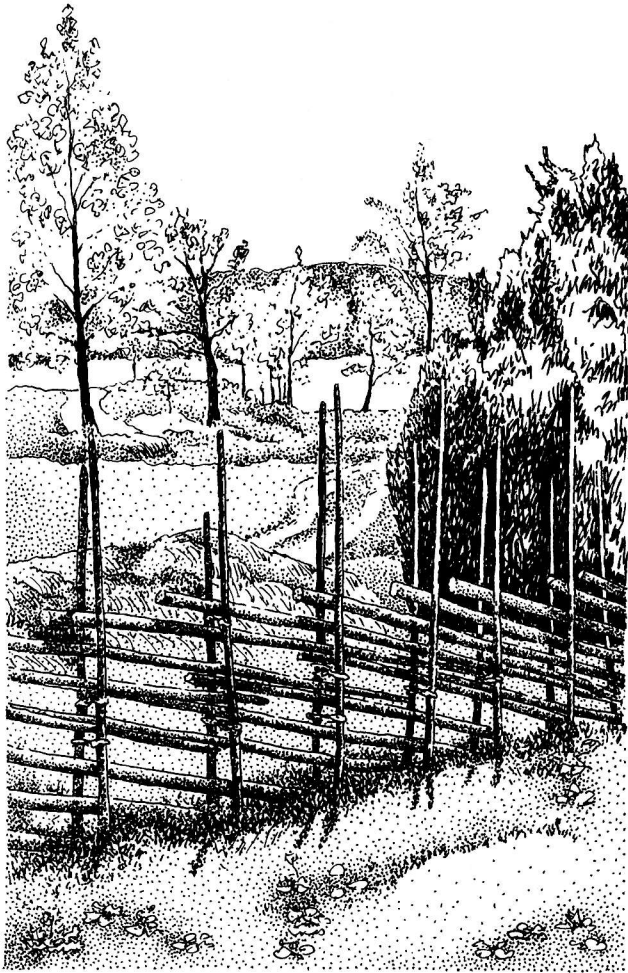

Naturreservat och
hällristningsområde i

Högsbyn,
Tisselskog

Välkommen till Högsbyns hällristningsområde

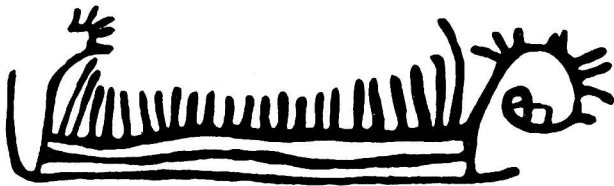
I Högsbyn finns Dalslands största hällristningsområde. Här finns mer än 50 hållar med över 2 000 ristade figurer och tecken. De flesta av ristningarna i Högsbyn gjordes under bronsåldern för 2 500 till 3 000 år sedan. Ristningarna är inhuggna i mjuk lerskiffer.

Berghällar med ristningar finns i hela området - längs infartsvägen, i den gamla trädgården, i ängsmarkerna och vid stranden. Ristningar finns på nästan alla hållar och det görs fortfarande nya fynd inom området.

Motiv

De vanligaste motiven i Högsbyn är så kallade skålgropar som förekommer ensamma, i grupp, i långa rader eller tillsammans med andra figurer. Andra vanliga motiv är fotfigurer, skepp, cirklar, hjulkors, människor och "ormvindlingar"

Bruket att hugga och rista in bilder i berg har förekommit i många kulturer runt om i världen. Syftet har i de flesta fall varit av religiös natur. Förmodligen speglar ristningarna i Högsbyn den föreställningsvärld som bronsålderns människor levde i.

Processionshällen

Den märkligaste hällen inom området är Processionshällen som sannolikt avbildar en vårprocession från bronsåldern. I processionen går bland andra en lurblåsare och över skeppen slår människor baklängesvolter. Processionen finns på en liten nästan lodrät häll strax söder om trädgården.

Ormvindlingshällen

I närheten av bryggan finns den stora Ormvindlingshällen med långa våglinjer, skålgropar, fotsulor, solkors och skepp. Detta är den största hållristningen i Dalsland med en över 20 meter lång sammanhängande ristningsyta.

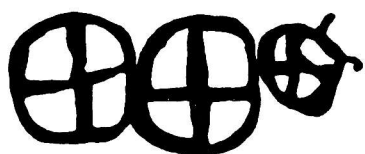
Ronarudden

Den största koncentrationen av ristningar finns längst ut på Ronarudden. Många av ristningarna där är ovanligt djupa och tydliga. De stora skeppen på Ronarudden syns tydligt också då de inte är imålade. Dessa är också de första som uppmärksammats i historisk tid och de omnämns redan på 1700-talet.

Att vårda hållristningar

För att hållristningarna skall synas måste de hållas fria från växtlighet och i viss utsträckning fyllas i med färg. I Högsbyn är de flesta ristningar imålade med röd färg. Målningen bättras på med några års mellanrum.

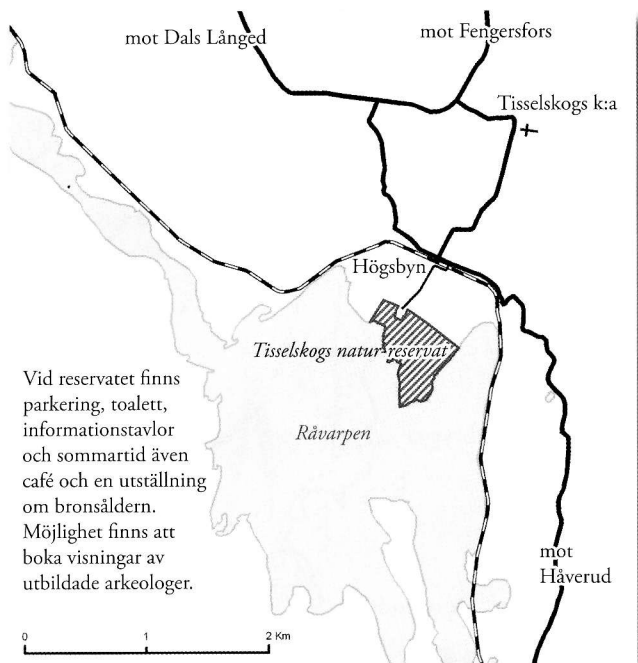
Berget är utsatt för en långsam naturlig vittring som på sikt kommer att utplåna ristningarna. Ett allvarligt problem är lavtillväxten, vilken ökat de senaste åren. Lavar fräter sönder bergets yta och är därför skadliga för hållristningar. Andra hot mot ristningarna är frostsprängning, som uppstår när vatten rinner ner i bergets sprickor och fryser, och rotsprängning, som orsakas av att gräs- och andra växtrötter växer ner i sprickor och spränger sönder berget. För att minska vittringen på ristningshällarna täcks de därför under vissa perioder med ett skydd som hindrar frostsprängning och samtidigt dödar lavarna.

Var rädd om ristningarna!

Ett stort hot mot hållristningarna i Högsbyn är slitage. Berget är mjukt och blir snabbt nedslitet. Tänk på att det finns hållristningar på de flesta av hällarna i området, även om de inte är imålade.

Gå därför inte på några berghällar!

Vid reservatet finns parkering, toalett, informationstavlor och sommartid även café och en utställning om bronsåldern. Möjlighet finns att boka visningar av utbildade arkeologer.

Så hittar du hit

Tisselskogs naturreservat och Högsbyns hällristningsområde ligger 10 km norr Håverud och akvedukten. Följ skylt "Hällristningar". Vid färd norrifrån på riksväg 45, svänger man västerut vid Tösse kyrka. Efter ca 30 km finns skylt "Hällristningar 2". Strax norr Steneby kyrka på väg 172 mellan Uddevalla och Bengtsfors svänger man öster mot Dals Långed. Ca 5 km efter samhället finns skylt "Hällristningar 2".

Väst kuststiftelsen

NATURVÅRD ✻ FRILUFTSLIV

www.vastkuststiftelsen.se

TEL 031-335 50 00

Foldern är utgiven med bidrag från
Västra Götalandsregionen

Text: Tommy Andersson & Ritwa Herjulfsson, hällristningar
Ulla Åshede, natur

Illustrationer: Tommy Andersson, hällristningar
Kerstin Hagstrand-Velicu, övriga
Nytryck 2009

